

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Для успішного вивчення курсу «Економіка природокористування» необхідні знання суспільних і природничих дисциплін «Основи екології і охорони природи», «Регіональна економіка», «Економіка лісового господарства». Набуті знання при вивченні дисципліни будуть використані для таких дисциплін: «Лісова політика», «Організація і планування лісогосподарського виробництва», «Менеджмент лісових ресурсів».

Предмет курсу «Економіка природокористування» передбачає теоретичну та практичну підготовку студентів для вирішення конкретних завдань з економіки природокористування та екологічної політики у умовах переходу країни на ринкові принципи господарювання.

Мета навчальної дисципліни «Економіка природокористування» є формування знань студентів у галузі управління раціональним використанням природних ресурсів і охорони навколишнього середовища, соціально-економічних аспектів природокористування та природоохоронного законодавства, надбання практичних навичок в економічній оцінці природних ресурсів, ефективності впровадження природоохоронних заходів та оцінці економічного збитку, що утворюється внаслідок забруднення довкілля; формування у студентів наукового світогляду і здатності до економічного мислення.

Завданням дисципліни «Економіка природокористування» є надання студентам теоретичних знань і практичних навичок щодо:

- 1) вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи;
- 2) виявлення негативного впливу господарської діяльності на довкілля;
- 3) характеристика сучасних протиріч між потребами соціально-економічного розвитку і можливостями екосистем;
- 4) оцінка природних ресурсів і пошук економічних механізмів досягнення раціональнішого їх використання (різні форми оплати за природні ресурси, прогресивні технології, безвідходне виробництво та ін.);
- 5) аналіз процесу залучення ресурсів довкілля в цінову систему на підставі визначення економічної цінності компонентів довкілля;
- 6) освоєння методології й методики економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку з урахуванням екологічних обмежень;
- 7) визначення можливих шляхів підвищення еколого-економічної ефективності господарства;
- 8) аналіз спроможності ринкової системи забезпечити ефективне використання ресурсів довкілля;
- 9) аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі та розробка заходів на перспективу.

Сучасне суспільство ставить перед вищою школою завдання підготовки мислячого, умію чого фахівця самостійно здобувати і застосовувати знання на практиці. Від випускника вузу потрібне вміння ставити мету і формулювати завдання, пов'язані з реалізацією професійних

функцій, знаходити і приймати управлінські рішення, не стандартно підходити до вирішення відомих проблем, а також намічати шляхи вирішення тих що знов з'являються, уміти набувати нових знань, використовуючи сучасні інформаційно-освітні технології, бути методично і психологічно готовим до зміни виду і характеру своєї професійної діяльності. В період навчання у вузі закладаються основи професіоналізму, формуються уміння самостійної професійної діяльності. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває проблема опанування студентами методів пізнавальної діяльності в умовах самостійної роботи.

В умовах кредитово-модульної системи обов'язковими для всіх і необхідними для досягнення базового рівня є наступні види діяльності:

- засвоєння цілей навчання;
- учбова робота по модулю, що включає процес засвоєння навчального матеріалу з використанням різних джерел інформації і ТСО;
- консультативна допомога викладача;
- постійний контроль учбової діяльності.

Самостійна робота студента (СРС) є основним способом оволодіння матеріалом у вільний від обов'язкових навчальних занять час та передбачає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації;
- самостійне опрацювання теоретичних питань для виконання розрахункових завдань;
- самостійне опрацювання теоретичних питань для виконання індивідуального завдання.

Форми контролю самостійної роботи: поточний, модульний, підсумковий.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1. Понятійно-термінологічний апарат та методологічні основи економіки природокористування

Тема 1. Економіка природокористування, як наука. Предмет економіки природокористування .

Під час вивчення теми необхідно звернути увагу на сутність понятійного апарату природокористування: природне середовище, природні умови, природні ресурси, раціональне природокористування. Особливу увагу приділити основним закономірностям та принципам природокористування. А також видам природних систем: біосфера, гідросфера, атмосфера, літосфера, ранги, межі і розміри систем.

Тема 2. Природні ресурси. Природні ресурси як історична категорія. Самостійне вивчення за цією темою має бути спрямоване на засвоєння матеріалу щодо структури природно-ресурсного потенціалу: земельні

ресурси, мінерально-сировинні, водні, лісові, біологічні ресурси, їх коротка характеристика. Особливу увагу слід приділити проблемам відтворення природних ресурсів. З'ясувати суть економічної оцінки природних ресурсів на макро- та мікроекономічному рівні, її головні методологічні й методичні принципи.

Тема 3. Природокористування в Україні на тлі міжнародного природокористування. Концепція сталого розвитку.

У процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на основні чинники екологічної кризи та можливі шляхи подолання її кризи. Концепція розвитку з урахуванням екологічних обмежень. Особливу увагу слід приділити взаємодії основних компонентів природно-ресурсного комплексу. З'ясувати причини розбалансованості природно-ресурсних систем.

Тема 4. Управління природокористуванням і охороною природи.

Самостійне вивчення за цією темою має бути спрямоване на вивчення систем: корпоративного, місцевого, громадського та спеціального екологічного управління. Особливу увагу приділити галузевому (відомче) управлінню – управління земельних ресурсів, інспекція з охорони надр. Ознайомитись з положенням про державне управління екології та природних ресурсів.

Змістовий модуль 2. Економічне обґрунтування природоохоронних заходів, їх ефективність. Економічні, соціально-екологічні збитки та платність природокористування

Тема 1. Економічні заходи забезпечення раціонального природокористування та охорони довкілля.

Під час вивчення теми необхідно звернути увагу на основні економічні чинники: ціна за ресурси, економічні вигоди, перерозподільні платежі. Особливу увагу приділити методам обчислення збору за забруднення навколишнього природного середовища (викиди в атмосферне повітря, скиди забруднювальних речовин у водні об'єкти, розміщення відходів).

Тема 2. Екологічні затрати господарської діяльності. Модифікації економічної оцінки впливу людини на природу.

Самостійне вивчення за цією темою має бути спрямоване на вивчення показників економічних, екологічних та показників безпеки виробничих процесів. Особливу увагу приділити обчисленню показників еколого-економічної оцінки конкретних видів виробництв або підприємств, порівнюючи економічний ефект багаточільових природоохоронних заходів.

Тема 3. Економічна ефективність охорони природи. Екологічні показники продукції.

Під час вивчення теми необхідно звернути увагу на екологічні, соціальні та економічні результати оцінки ефективності природоохоронних заходів. Особливу увагу слід приділити розрахункам ефективності природоохоронних заходів. Ознайомитись з «Програмою розвитку екологічного маркування в Україні» та сертифікацією за системою якості, безпечності харчових продуктів, що відповідає вимогам ДСТУ ISO 22000. Міжнародний стандарт ISO 14024.

Тема 4. Система ринкових механізмів економічного регулювання і стимулювання у сфері природоохоронної діяльності.

Під час вивчення теми необхідно звернути увагу на фінансово-економічну політику розвинутих держав світу у сфері природокористування та впливу економічних чинників на ринкову кон'юнктуру. Звернути особливу увагу на екологізацію банківської справи, еколого-етичні мотиви в інвестиційній політиці та операційні критерії еколого-етичних фондів.

Змістовий модуль 3. Економічні аспекти екологічних проблем

Тема 1. Економічний механізм охорони й раціонального використання природних ресурсів (водні ресурси).

У процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на проблеми економічного механізму охорони й раціонального використання водних ресурсів України та Запорізької обл. зокрема. Особливу увагу звернути на нарощуванню мінерально-сировинної бази як основи стабілізації економіки України (стосовно підземної питної води). Ознайомитись з Водний кодекс України та Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку здійснення державного моніторингу вод».

Тема 2. Економічний механізм охорони й раціонального використання земель.

Самостійне вивчення за цією темою має бути спрямоване на раціональне використання земель та механізм грошової оцінки сільськогосподарських угідь. Земельний кодекс України. Закон України «Про меліорацію земель». Особливу увагу приділити визначенню розмірів шкоди, які зумовлені забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства. Ознайомитись з земельним кодексом України та законом України «Про меліорацію земель».

Тема 3. Економічний механізм охорони і раціонального використання надр. У процесі вивчення теми необхідно звернути увагу на стан родовищ металевих, неметалевих корисних копалин України та техногенні родовища корисних копалин. Звернути увагу державний баланс корисних копалин та якість мінеральних ресурсів. Ознайомитись з «Інструкцією про порядок обчислення і плати за користування надрами для видобування корисних копалин».

Тема 4. Економічний механізм охорони й раціонального використання лісів. Самостійне вивчення за цією темою має бути спрямоване на економічне стимулювання охорони, захисту, раціонального використання, відтворення лісів, рослинних та тваринних ресурсів. Особливу увагу звернути на Закони України «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», «Про мисливське господарство та полювання». Розрахунок збитків, внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища та стан лісокористування в Україні.